

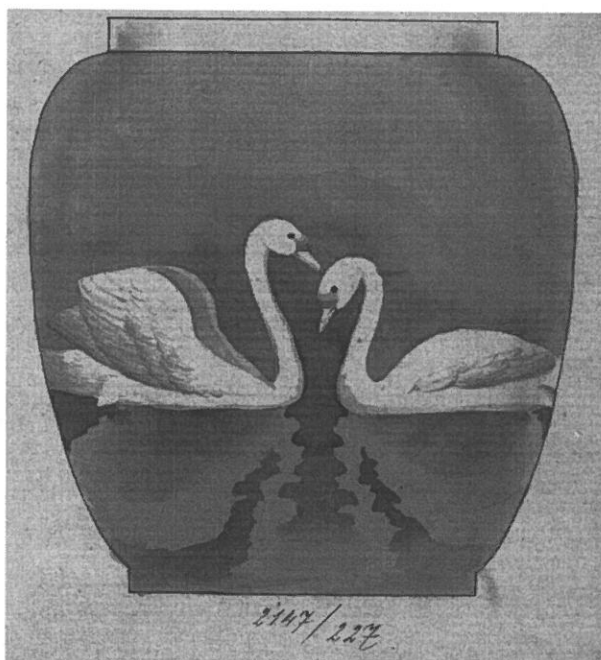
GLASNYT

Udgivet af Glashistorisk Selskab Aalborg * 1976

Nummer 28.

januar 2002

16 årgang.

Indhold .

OM AMERIKANSKE BRØDBAKKER : ved Irene M. Kristensen, Aarhus.

Referat : 10 oktober 2001 Nyt om GLASVÆRKET i ODENSE, Niels Andersen fortæller.

Referat : 14 november 2001 Jan Kock holder foredrag om EMALJEBEMALEDE GLAS

GLASNYTs redaktion adresse:
Glashistorisk Selskab Aalborg*1976
Postboks 543, 9100 Aalborg.

Redaktion:

Poul Schjelder. TLF / FAX. 98 38 12 26
E-mail : poul.schjelder@adr.dk

Irene M. Kristensen.

Bente Hansen.

Tryk: **MINOLTA** digital kopimaskine **DI 620**

GODT NYTÅR

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

Vi mangler DIT indslag til GLASNYT !

MINOLTA

Aalborg, Marathonvej 1, 9230 Svenstrup. Tlf. 98 38 26 22 Fax 98 38 24 88

Nogle tanker om tro, tvivl og myter

Hvorfor samler man dog på glas og ikke på f.eks. sølvtøj eller keramik? Det ville nok have været nemmere. Man kunne så rubricere og katalogisere med henvisning til stempler, mærker, signaturer. En del af forklaringen ligger nok i materialets fascinerende egenskaber: gennemsigtighed, farver, og de mangfoldige anvendelsesmuligheder. Men den som med erfaringer fra andre samlerområder går i gang med glas og ved hjælp af tilgængelig litteratur og fagfolks hjælp forsøger at få styr på glassenes herkomst, bliver ofte frustreret over at erfare, at det man først troede var en fastslået sandhed viser sig at give plads for adskillige andre muligheder. Dog, heri ligger jo også spændingen, man kommer ud over frustrationen igen og glæder sig over et dejligt gammelt glas, uanset dets mulige afstamning.

Der kan være mange gode grunde til at henføre et glasfund til et bestemt værk, og jeg skal komme ind på nogle af dem.

Den sikreste af alle grunde er nok direkte sammenligning med genstande i en bevaret prøvesamling. Men en sådan indeholder jo ikke eksemplarer af alt hvad der er produceret på det pågældende værk, og man kan have lavet helt tilsvarende andre steder.

”Glasset kommer fra en glasmagerfamilie”. Men det kan være medbragt fra deres hjemland.

”Det ser ud som tegningen i det og det katalog”. Men det er ikke sikkert, at tegningen helt ligner det glas, den oprindelig skulle forestille, og alle glasmagere har ikke fulgt forlægget lige slavisk. Og igen: mange andre har lavet det samme. Presseforme vandrede fra værk til værk og var lavet efter mønsterbøger.

Overleveringer af typen: ”Oldemor mener at kunne huske, at hendes bedstemor købte glasset på dette værk eller fik det foræret af en glasmagerlærling”. Gamle mennesker kan huske forkert.

”Der er fundet skår af tilsvarende ting i glasværkets tomt”. Er det værkets eget affald eller skår indkøbt til omsmelting?

”Det står i Glasbogen”. Den er blevet antikvitethandlernes bibel og er med til at sætte priser. Glassenes herkomst er i denne bog i større eller mindre grad sandsynliggjort. Hypoteserne bliver imidlertid hurtigt til indiskutable sandheder, som flere og flere tager til sig. Et prisskilt skal jo have en fin betegnelse sat på sig.

Og så er der den med satsfarverne, som vel ikke kan aflives for tit.

Der er mange problemer i det. Glasmagerne har jo flyttet rundt ikke blot i Danmark men i hele Europa, lavet de samme ting som nu var oppe i tiden, og kopieret hinanden for et godt ord. Senere har så sandelig også glassene flyttet sig ligeså meget. Og man må jo også tage hensyn til, at form, farve eller dekoration kan variere meget på det enkelte glasværk fra mester til mester, i tiden, ja selv mellem to på hinanden følgende smeltninger.

Nogle eksempler vil belyse, på hvor spinkelt et grundlag man ofte bygger sine teorier om glas:

a) Ombøjede fødder: Altid og kun Conradsminde.

Grundlag: Ét eksemplar fundet i tomten.

b) Tynd hvid emalje: Altid og kun Mylenberg.

Grundlag: Satsfarve og en påstået geografisk fordeling.

c) 1 agern – 2 agern: Jysk – sjællandsk.

Grundlag: Nogle få eksemplarer med nogenlunde sikker oprindelse.

Hvor skal jeg så placere et snapseglas, hvor de tre agerngrupper er hhv. (2,2); (1,2) og (1,1)?

Hvert enkelt glas er et stykke individuelt håndværk, og det er jo charmen ved det hele. Gør det så noget, at du ikke kan sætte alting ind i firkantede kasser? Gør det så noget, om du ikke med sikkerhed kan sige, om det smukke gamle glas du holder i din hånd kommer fra et bestemt værk? Om der måske er 25% sandsynlighed for, at det er tysk, hvis bare du kan lide det, og det får dig til at drømme dig tilbage til den dag da det blev til?

Irene Kristensen

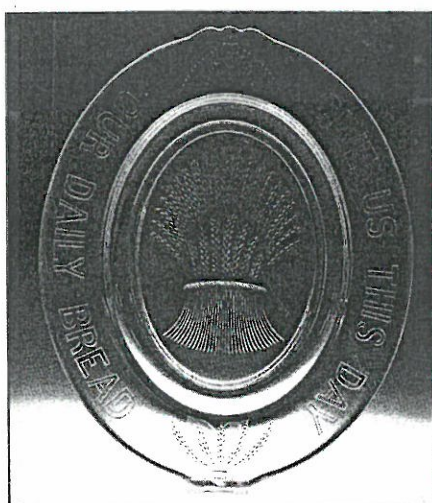

OM AMERIKANSKE BRØDBAKKER.

Det sker nu og da, at man under læsning af en eller anden bog støder på noget der har med glas at gøre, og når man som jeg er smittet med glasbacillen, bliver man straks meget opmærksom. Således var jeg på et tidspunkt i gang med at læse Laura Ingalls Wilders dejlige erindringsbøger om amerikansk nybyggerliv i forrige århundrede. Laura er i 1885 netop i South Dakota blevet gift med sin elskede Almanzo, og de beslutter trods trange kår at give hinanden en julegave. De bestiller fra postordrefirmaet Montgomery Wards katalog et glasservice bestående af: sukkerskål, skeholder, smørskål, seks asietter og et stort ovalt brødfad med et hvedeaks i glasrelief og med teksten: "Giv os i dag vort daglige brød". Glæden er stor i det lille hjem, da pakken ankommer fra Chigago. I bogen er også en tegning af bakken.

Så kom jeg for nylig til at slå op i et nummer af "Glass Collectors Digest" (feb.-marts 2001), hvor jeg så et foto af en tilsvarende bakke. Artiklen omhandler det 19. århundredes brødbakker, og der er afbildet mange andre modeller. Moden med glasbrødbakker starter vistnok i 1880, hvor McKee & Co udgiver et katalog, hvor denne bakke (Sheaf of Wheat 12") og flere andre tilbydes. Der viser sig at være et stort behov. Efterspørgslen er enorm, og andre værker følger succesen op. Blandt de nøjsomme nybyggerfamilier rundt om i det store land var det daglige brød af vital betydning. Spisebordet med fadet med det hjemmebagte brød var et symbol på familiesammenholdet. Der blev fremstillet et utal af modeller i presseglas, runde, ovale og firkantede, med religiøse og nationale motiver og forskellige deviser; men allermest populær var hvedeakset med "Give us this day our daily bread". Hvedeakset er jo et af de mest populære frugtbarhedssymboler, jfr. vore egne lommelærker.

De andre genstande i Lauras glasservice er nok gået til i tidens løb; men brødfadet befinder sig nu på Lauras museum i Mansfield, Missouri. Disse brødfade er åbenbart blevet et stort samlerojekt i Amerika. Skulle nogen af medlemmerne have et eller flere stående, kunne det være sjovt at se dem i virkeligheden.

McKee Sheaf of Wheat 12" oval plate
(1880 catalog with motto)

Irene M. Kristensen

Diamond with Crossbars dish ("Give us
this Day..." in Old English script)

høstrakkene.

Julen nærmede sig, så nu måtte der gøres noget. Familierne Boast og Ingalls havde tilbragt både julen og andre helligdage sammen, når de kunne komme til det. Takkefestmiddag hos Boasts, julemiddag hos Ingalls. Nu var der kommet et nyt hjem, Manlys og Lauras, så man blev enig om at samles en tredje helligdag også. Nyårsaften skulle holdes hos Wilders.

Det var næsten ikke til at tænke på julegaver efter den dårlige høst, men Manly lavede nye slæder til Lauras to søstre, og de ville købe juleknas til alle.

Til sig selv ville de købe en gave i fællesskab, noget, de begge to kunne bruge og have glæde af. Efter at have studeret Montgomery Wards katalog vel og længe, enedes de om et glasservice. Det havde de brug for til bordet, og der var sådan et nydeligt stel afbilder i katalogen: sukkeriskål, skeholder, smørskål, seks asietter og et

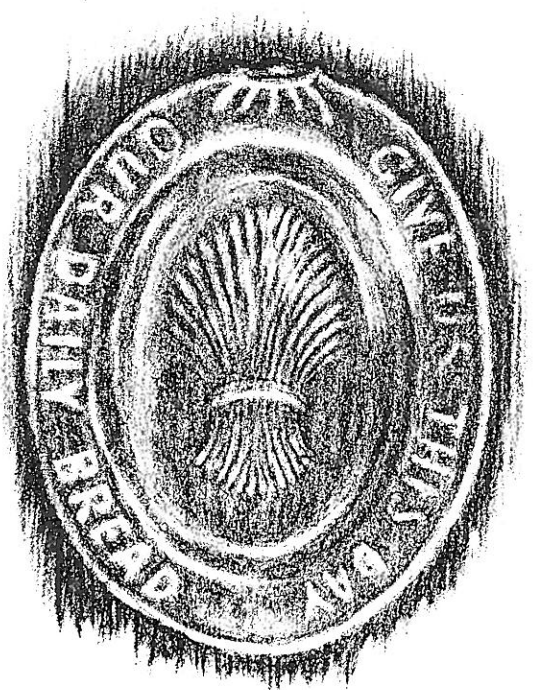
stort, ovalt brødfad. På brødfadet var der et bundt hvedeaks i glasrelief og nogle bogstaver. „Giv os i dag vort daglige brød“, stod der.

Da æsken kom fra Chicago et par dage før jul, og de havde fået den pakket ud, var de lige lykkelige begge to for deres gave.

Julen gik hurtigt og januar med. I februar fyldte Laura nitzen år. En uge senere blev Manly niogtyve, så de slog de to fødselsdage sammen og holdt dem om søndagen midt imellem.

Det var ikke nogen overdådig fødselsdagsfest, de holdt. En stor fødselsdagskage til to og lidt mere omhu med tilberedningen og serveringen af det beskedne måltid, bestående af brød, kød og grønsager — det var det hele.

Laura var efterhånden blevet en ganske god kok og en mester til at bage let og luftigt brød. Sådan gik vinteren, med arbejde og adspredelse, i solskin og storm. Der var ikke meget med at besøge andre eller selv have gæster, for

Det ovale glasfad til brød, som Laura og Manly købte til deres første jul sammen. Fadet slap godt fra branden og blev fundet blandt Rose Wilder Lanes ting efter hendes død. Det findes nu i Laura Ingalls Wilders Huset i Mansfield, Missouri, hvor alle besøgende vil kunne se det.

Fra: Laura Ingalls Wilder:
De første 4 år
(Prærie bøgerne)

Referat af møde i G.S.Aa. onsdag d. 10. oktober 2001

”NYT OM GLASVÆRKET I ODENSE”

ved Niels Andersen

Efter at være budt velkommen indledte Niels Andersen med at tilstå, at han var kommet til at udvide temaet for aftenen en smule, idet han under sine omfattende studier på Erhvervsarkivet med henblik på at få registreret produktionen af de emaljemalede ting også var faldet over flere andre interessante forhold i perioden 1890 - 1910.

NA fortalte om sin baggrund, at han har samlet glas i ca. 40 år, men i starten mere generelt norske og danske glas fra 1900-tallet og ikke specielt fynske, da der jo dengang ikke fandtes noget materiale om Fyens Glasværk. Et heldigt køb af en petroleumslampe med en speciel dekoration på et tidspunkt, da han netop havde læst Mogens Schlüters artikel om H. A. Brendekilde i ”Kunst- og antikvitetsårbogen 1981” bevirkede imidlertid, at NA kom i forbindelse med Schlüter, hvorpå han lidt efter lidt fik en samling bygget op. Han fik fat i en kopi af den såkaldte prisbog (der omfatter ialt 1500 sider, se fig. 1), men der var tilsyneladende intet system i rækkefølge, nummerorden og tidsfølge.

NA ville nu prøve på at lave en registrant og besøgte i den anledning Erhvervsarkivet i Århus sammen med Jan Kock. Materialet viste sig at være overvældende: en liste på 25 sider over bevaret materiale indeholdende alt muligt. NA koncentrerede sig i første omgang om brevkopibøgerne og specielt med henblik på korrespondancen med Brendekilde. Disse brevkopibøger indeholder kopier af al udgående post. Der er tale om 50 bind på ca 1000 sider hver, oftest håndskrevne i gotisk skrift på papir af dårlig kvalitet, ofte endda skrevet på begge sider, meget af det falmet og ulæseligt. Så NA har tilbragt ganske mange timer i selskab med disse. De er opdelt i to afdelinger, der omfatter korrespondancen med dels glasværkets oplag i København, dels med de øvrige kunder.

Af andre kilder er benyttet katalogerne 1896, ca.1899, 1903 og 1910 med tilhørende prislister, samt naturligvis Jan Kocks bog om Fyens Glasværk. Der findes ca. 40 originaltegninger af glas fra Brendekildes hånd og yderligere et par hundrede arbejdstegninger kopieret efter originale forlæg og beregnet til malernes brug. NA havde medbragt og fremviste et udvalg, og de var meget flotte.

NA har først og fremmest villet skaffe sig overblik over fire emner: 1. nummererede varer, 2. marmorerede ting, 3. millefioriglas og 4. aventuringlas.

Indtil slutningen af 1898, hvor en ny ætse- og malermester, Gerber, bliver ansat, havde Fyens Glasværk endnu ikke haft maleri på repertoire. Men nu går det stærkt. Gerber tiltræder 1. januar 1899 og 8. februar bestilles der emaljefarver. Fra april 1900 findes et brev til en grossist, hvor der tilbydes vaser med blomster. Det er normalt hvidt opalglas, der blev malet på på denne tid, og man regner med, at systemet ”formnummer” / ”dekorrationsnummer” malet i bunden af genstanden har været anvendt lige fra starten. Da malerne var tyske, var de første motiver tysk-inspirede.

I juni 1900 omtales således i et brev mønsterbøger (overføringsbilleder? Vi så bl.a. et eksempel på en blå-hvid vase med en mølle, se fig. 2). Et par meget tidlige vaser er 2339/8 og 2791/9 med blomsterdekor. Men det lavest kendte dekorationsnummer med motiv af Fyens Glasværks eget design er 37. Det er en lampefod med to blå drager, nr. 2048/37, den kan leveres med to skærme, og den er senest fra 1900.

Referenten kan så tilføje her, at jeg har en lille vase med gule blomster, nr. 2878/217. Den har tilhørt min mormor, og der er sikker familietradition for, at hun har fået den som julegave lige omkring år 1900.

Brendekilde kommer i kontakt med konsul Hey, der er formand for glasværkets bestyrelse, gennem en kunstforening. Og der kommer i januar 1901 en aftale i stand, hvorefter Brendekilde skal levere tegninger til glasværket af såvel modeller som dekorationer. Samarbejdet forløber ikke ganske gnidningsfrit, thi Brendekilde har svært ved at overholde tidsfrister, og der trues endda med at finde en anden maler, men han tages dog til nåde igen. Se for flere detaljer i ovennævnte kunst- og antikvitetsårbog. I maj 1901 nævnes i ordrebog sendt til København bl.a. 2739/61: liljekonvaller på blå bund. Det fremgår også af korrespondencen, at kunstglas med "sølv" er sat i produktion. Men ingen er hidtil fundet. En anden typisk Brendekildeting er 2369/87, en let og fin dekoration

Der har været udstillinger på museet i Odense omkring Brendekilde og hans mangeartede aktiviteter indenfor maleri træ, keramik, glas m.m., og nu skal NA medvirke ved etableringen af en udstilling om Brendekilde specielt som glaskunstner. Det er hensigten i flest mulige tilfælde at vise sammenstillingen: originaltegning + arbejdstegning + glas. Der findes tilsyneladende ca. 100 forskellige tegninger af Brendekilde, og NA kan tidsfæste det meste. Brendekildes tilknytning til glasværket ophører formentlig senest 1904, da malermester Gustav Behr bliver ansat.

I starten af Fyens Glasværks maleperiode har man nok koldmalet og lidt senere gået over til den dyrere men langt mere holdbare emaljering, der brændes ind. Der kendes flere hundrede forskellige dekorationsnumre, hvoraf det højeste kendte er 486. I nogle tilfælde er numrene ikke håndskrevne men påsat med stempel, og det fremgår, at der i 1901 blev bestilt ca. 25 stempler hos firmaet Mattas. (se fig. 3) Nummersystemet er åbenbart medbragt fra Tyskland, hvor det også kendes, eftersom det optræder på tidlige glas. I 1905 forekommer nr. 400, som er blandt de højeste. Det glider efterhånden ud, og man regner med at det ophører helt omkring 1912 - 14. Der forekommer glas med formnummer men ikke dekorationsnummer. Desuden ser man i flere tilfælde genstande med samme form, forskellige dekorationer og ens numre. Det er ikke en fejl men helt bevidst, f.eks. 2845/119 med hhv. violer, roser og æblegren eller 2824/80 (se fig. 4). Undertiden kan der være tilføjet A, B, eller C.

Udvalget har været stort. Især er der et utal af vaser, men også kander, skåle, jordbærsæt, sukkerskåle og flødekander, kiksspande, lamper, herunder pianolamper, kupler, vandglas, opsatse, krukke m.m. Også en pennevisker og et blækhuse forekommer. Derudover er der hele hele souvenirområdet med erindring fra snart sagt hver eneste flække i Danmark. I klart glas eller opal. Med malet dekoration eller overføringsbillede. Og der er kortglassene og bogstavglassene.

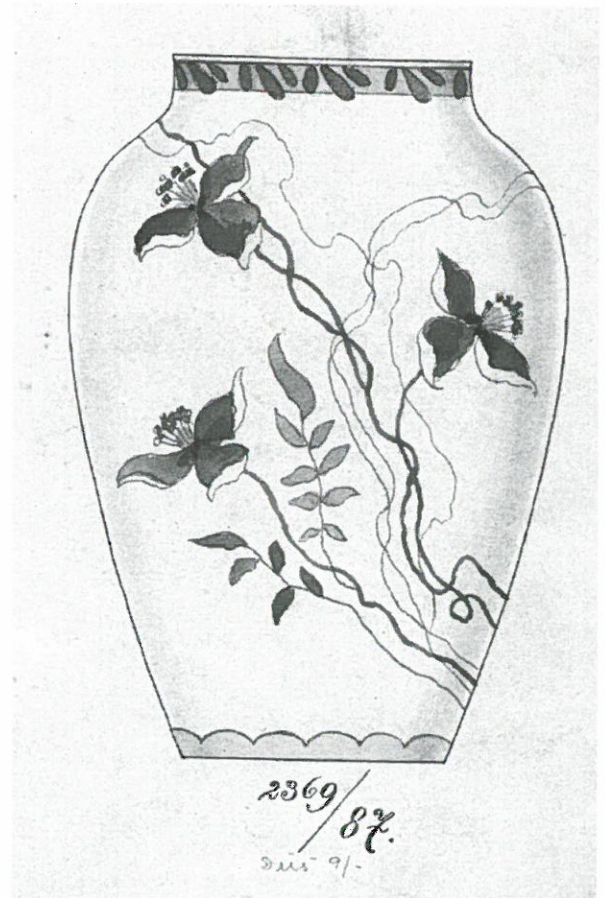
2339/8

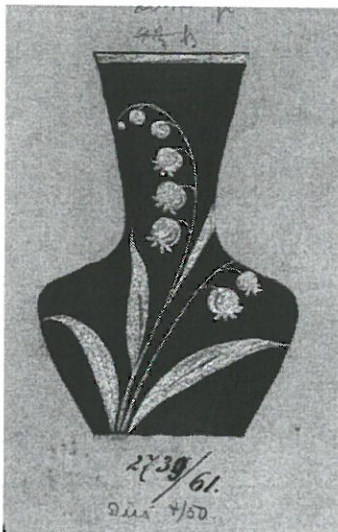
2791/9

2369/87

2739/61

Om hønselampen 1537/245 nævnes, at den i første omgang forekommer uden skærm. Forklaringen er, at skærmen på det tidspunkt ikke er færdig. Det oplyses senere, at skærmen bliver en kugleskærm dekoreret med sommerfugle.

Vedrørende marmorert glas henvises til NA's artikel i vort jubilæumsskrift. Det har vist sig, at man ret hurtigt overførte denne produktion til Rosdala i Sverige. Det var i øvrigt en stor eksportartikel. Det fremgår, at man bl.a. solgte til Rusland og til det svenske kongehus.

Om millifioraglasset ved vi endnu meget lidt. Fig. 194 i bogen om Fyens Glasværk viser en vase fra Holmegaards prøvesamling med en seddel med påskriften A. Brocks. Den er i lidt grumsede mørke farver, og et eksemplar i de samme farver blev fremvist. Der kendes også 15 – 20 eksemplarer af vaser i aventuringlas, mest grønne, heraf nogle med tradition fra Fyens Glasværk, men der savnes materiale herom.

Et emne, som NA ønsker at finde ud af mere om, er de ligeledes i jubilæumsskriftet (i artiklen fra "Det Danske Eksportmagasin") nævnte vaser af Knud Larsen. Og han vil også meget gerne have helt styr på, hvad der er kommet af kataloger og prislister og hvornår. Der er små og store udsendelser i mere eller mindre løsbladssystem og diverse tillæg.

Det var et meget interessant og indholdsrigt foredrag, som blev fint illustreret med tegninger på overhead og in natura, og der var medbragt adskillige glas. Også brevene så vi en del eksempler på, og vi forstod tilfulde det store arbejde, der ligger i studiet af disse arkivalier. Tak til Niels Andersen for en fin aften.

Supplerende læsning:

Kunst- og antikvitetsårbogen 1981

Glashistorisk Selskab Aalborg* 1976: 25 års jubilæumsskrift

Mogens Schlüter og Jan Kock: Fyens Glasværk

Niels Andersen vil meget gerne have hjælp fra medlemmerne i sit forskningsarbejde, så hvis nogen sidder inde med interessant oplysninger eller kender eksistensen af særlig spændende ting fra Fyens Glasværk, er man meget velkommen til at henvende sig. Adressen er:

Niels Andersen
Østerled 7, st. Tv.
5000 Odense
tlf. 66113601

Referent Irene

ibn.
Dec.
eller
Æts.

M

Varens Benævneelse

Tegning

Extra

C

B

A

Dus

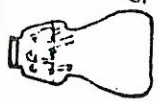
H %

Slibn.

Dec.
eller
Æts.

1834

" Hallange Ford

See 242
SCHWITZE FIG 1
FMK. 1228

" Huggel

80

100

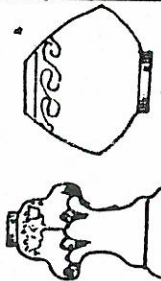
" exempl.

48

80

1838

" Ford

Dec. 243
FM. FIG 365

" Bebo.

170

200

" Huggel

100

128

" Banded

48

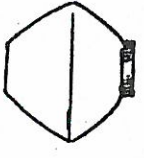
60

" exempl.

200

228

" Bebo.

60

" Huggel

200

60

" exempl.

280

480

" Ford

Hans
Dec. 245

16

70

" Bebo

100

128

" Huggel 6 1/2"

28

678

" Banded

600

678

" exempl.

600

678

1837

" Huggel

280

480

" exempl.

280

480

" Ford

280

480

" Bebo

100

128

" Huggel 6 1/2"

28

678

" Banded

600

678

" exempl.

600

678

4 Febr. 1900.

Z
Herrn Anwalt Hindemuth.

Hindemuth-Platz.

Ihre Zusendung vom 29/1. H.
erhalten und erbitte eine f. Fort
gegen Sachmangel:

200 Stk große feine Bücher G 8	16/-
100 Stk Jagdzeitung G 14, 120	5/-
100 Fingerringe P, 45/129	5/-
100. Notizbücher P/48 H	8/-
100 - Handtaschen P 111	6/-
100. " " P 75	2/-
100. Amaretten P 37, 129	4/50
100. Hindemuth P 229 F	2/20

Die Bücher sollen alle für die
... ..

28 Febr. 1901.

Fr. C. F. Maddas
Hilshausen.

Platz all leave as follows No
and guests under 2 1/2
of hour:

2836/117.	2806/98	2817/74
2843/108	2820/123.	2819/77.
2832/122	2744/121	1504/53.
2845/119.	2820/124	1504/54.
2822/81	2831/110	1504/55
2824/80	2724/82	1508/97.
		1505/53
		1505/54.
		1505/55

514
587

[Faint handwritten signature]

6. Juni

203

Arns Bucka & Nissen.

Höbenham.

Fures Arns af G.F. have i motta
benærket Outlook.

I Hinder til Dens af F. Arns
Ordnenth is i Fag nylt Prins af Bredge
daars af Skalle i H. v. H. Faktura

Fi af H. Arnsen vil have Mes
nem en visen betalt:

200	ly	Nær	2824	Dek	80.	Valmus	
200	.	"	"	"	80.	Reliktural	
200	.	"	2821	"	81.	Tælpain	
800	.	"	2809/9 1/2	"		Kear	141
300	.	"	"	"		grin	141

skulle følg saa snart som mulig.

M. Arnsen
F. Arnsen
Raon

Kopier, Juni-Okt 1901 n. 62

Referat af møde 14.11.2001.

Jan Kock fortæller om emaljerede glas og viser lysbilleder.

Det var en meget spændende aften, og det er synd, at vi ikke her i bladet kan gengive nogle af de flotte ting, vi så, i al deres farvepragt. JK startede med at sige, at han ville begynde med Adam og Eva, og det blev en vandring op gennem tiderne med spring rundt i verden til forskellige kulturcentre, hvor emaljetechnikken har opnået ekstreme højder i dygtighed og skønhed. Der har været mode heri som i så meget andet, og vi ser perioder, hvor den blomstrer for senere at dø ud og efter nogen tid atter blive meget populær.

Selve teknikken består i at male det objekt, der skal dekoreres, med knust glaspulver blandet op med en olie for så at opvarme til 500 – 600 grader, hvorved emaljen smelter sammen med glasset. Man ser to typer emaljemaling, den opaque, uigennemsigtige og den fine gennemsigtige. Der har også været emaljeret på andre materialer, meget tidligt metal og senere porcelæn, som er en kinesisk opfindelse. Da det fine kinesiske porcelæn nåede Europa, forsøgte man at efterligne det ved at emaljemale hvidt opalglas, inden det lykkedes europæiske fabrikker selv at fremstille den ægte vare.

Fra Romerrigets storhedstid er bevaret mange smukke ting som gravgaver. Det meste formentlig fremstillet i det østlige område, især Syrien. Vi så en meget smuk kande dekoreret med guld fundet på Krim. I 300-400-tallet ophører med kristendommens fremmarsch skikken med gravgaver, og da man samtidig begynder at genbruge glas ved smeltning af mængde, bliver fundene mere sparsomme. Samtidig begynder dog kendskabet til glaskunsten og dermed emaljemalingen at brede sig op gennem Europa. Der opstår glasværker i Rhinområdet, og vi så en flaske herfra, dekoreret i østlig stil. Gennem handel med romerne når glasgenstande også frem til Danmark, hvor der bl.a. er fundet et sæt sjældne skåle med motiver fra gladiator kampe.

Der kommer også en opblomstring i den ægyptiske glaskunst. Vi er nu fremme ved 700-800-tallet. Vi så et eksempel på brug af lustrefarve, som fremkommer ved opvarmning i reducerende atmosfære. Det byzantinske område blev et center for fremragende glaskunst. Hvis vi kommer til Venedig (hvilket stærk anbefales!) skal vi lægge mærke til en byzantinsk skål fra 900-1000-tallet i rødt glas, flot dekoreret og monteret, som befinder sig i Marcuskirken.

Vi er nu inde i korstogstiden, og de vesterlandske riddere har tid til andet end at forsøge at bekæmpe eller omvende de vantro; de tager også souvenirs i form af glas med hjem fra det syriske område, Damaskus, Samara, Aleppo. Det er virkelig luksusvarer, utroligt detaljeret dekoreret med emalje og guld. Et morsomt eksempel er en flaske, som er hjembragt til Wien med jord fra det hellige land, som skulle være bestænket med Jesu blod.

Fra 1200-tallet ser vi glas fra Persien, dekoreret med fugle og med pragtfulde mønstre i blå og guld. Der leveres masser af lamper til moskeerne i Cairo, hvor de stadig kan ses. Samtidige rejseberetninger fortæller om de pragtfulde lamper.

Omkring 1300-tallet ser vi de første signerede bægre, sandsynligvis fra Venedig. Man finder lignende skår rundt omkring, selv i Ribe. De er tydeligt syrisk inspirerede, og vi bemærker bagsidebemaling, som vi kender det fra vore egne rosenmalede glas fra forrige århundrede. Vi nærmer os renaissancen og genkender den typiske overdådige venetianske stilk i en flot Murano-pokal med indlagt guld. Den venetianske glasmasse var såkaldt "langt" glas, d.v.s. langsomt størknende, så der var tid til at udforme de mange detaljer. Renaissance var emaljemaalingens store periode, og vi ser flotte ting også fra Tyskland og Spanien, hvor bl.a. det berømte værk "La Granja de San Ildefonso", som først for nylig lukkede, har udmærket sig.

I 1600-tallet dukker de store rigt dekorerede reichsadler- og kurfürstenhumpen op. Vi finder også rester af dem i danske voldgrave, og i 1700-tallet ser vi mange glas med folkelige motiver, bl.a. de charmerende små kantede flasker med blomster og figurer. Det er også rokokkoens tid med hyrdindemotiver, mens den efterfølgende empiretid ynder landskaber. Overføringsbilled-teknikken bliver opfundet. Moden skifter hele tiden. Der kommer en periode med stærkt slebet tungt glas, og der kommer en dille med kineserier og en med etruskiske motiver. Fransk og engelsk glas kommer for alvor på banen med hver sit særpræg: dels det forfinede, elegante, og dels de snoede tråde i stilken. Vi så også eksempler på norsk og finsk glas.

Midten af 1800-tallet er præget af den over hele Europa grasserende rose-mani, og vore hjemlige glasværker måtte naturligvis også være med. Så går emaljemaaling af mode igen og dukker først op omkring år 1900, hvor den herhjemme dyrkes af Aarhus og Fyens Glasværker, hvor Brendekilde er mester for mange smukke modeller. Så skifter moden påny, og først i 30-erne, da Lindstrand på Orrefors maler en nøgen pige på en vase, breder der sig en trang til at male igen, og vores egen Jakob Bang fanger hurtigt ideen og går igang med sine glade nyhavnssømænd og andre populære motiver (se jubilæumsskriftet). De er i virkeligheden malet på billigt maskinglas og mest beregnet som turistvarer.

Omkring 1960 dukker der lidt op igen. Vi så en Orrefors-skål med dansere. Og sidste bølge er vist på vej netop nu. Typisk nok igen fra Sverige. Kommer vi også med?

Referent: Irene M. Kristensen

EKSEMBLER PÅ GLAS MED EMALJEBEMALING

41 Mosque lamp. Syrian. 14th century. Kunstgewerbemuseum, Cologne.

7. Mosklampe af gulligt glas, rigt dekoreret i guld og broget emalje. I decorationen indgår en arabisk indskrift, hvorefter lampen antagelig er udført for emiren Baha'ad-din Aslam, muligvis til en moské i Cairo. Syrien ca. 1340. H. 28 cm. (Nationalmuseet).

40 Flask. Syrian 'Damascus' glassware. 13th-14th century. Freer Gallery of Art, Washington.

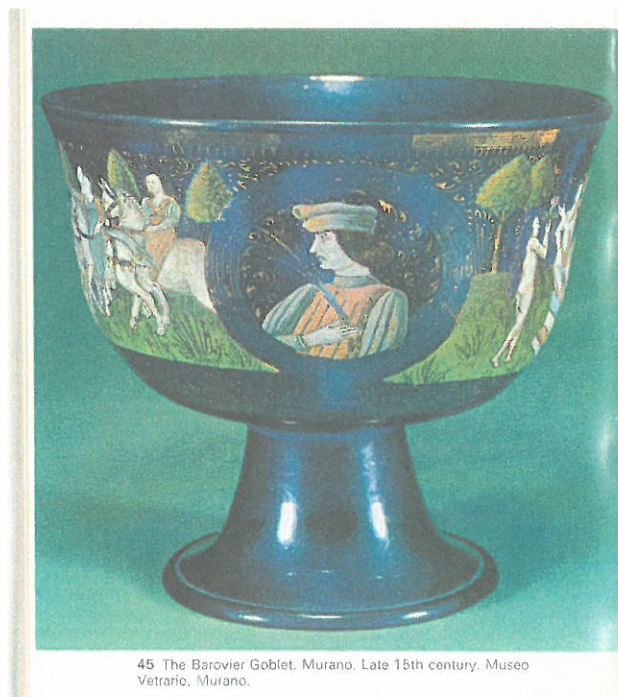
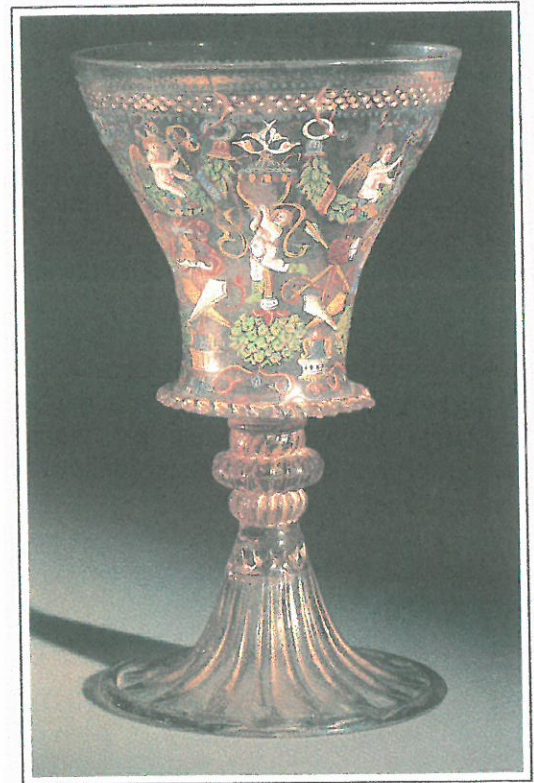

51 Marriage cup. Murano. Late 15th century. Museo Vetrario, Murano.

EKSEMBLER PÅ GLAS MED EMALJEBEMALING

21. Cylindrisk grønligt drikkeglas («Humpen») med hertug Hans d. Yngre af Sønderborg og 2. hustrus våben og navnebogstaver i broget emaljemaalning; diamantgraverede ranker. Tyskland ca. 1600. H. 29 cm. (Nationalmuseet).

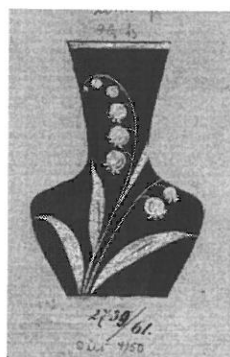

45 The Barovier Goblet. Murano. Late 15th century. Museo Vetrario, Murano.

EKSEMBLER PÅ GLAS MED EMALJEBEMALING
fra
FYENS GLASVÆRK

erindringsglas

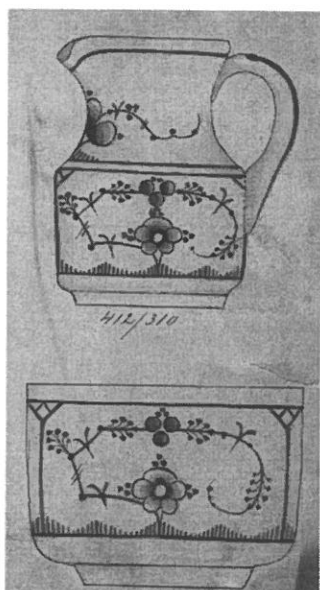
2739/061

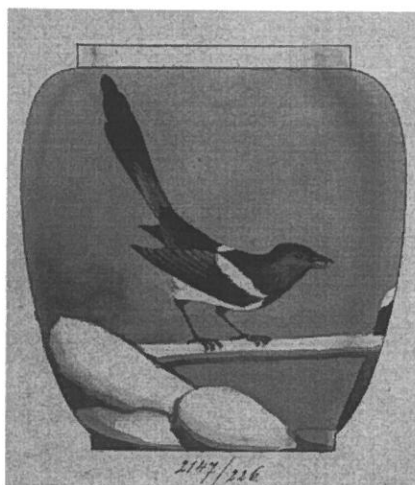
3175/272

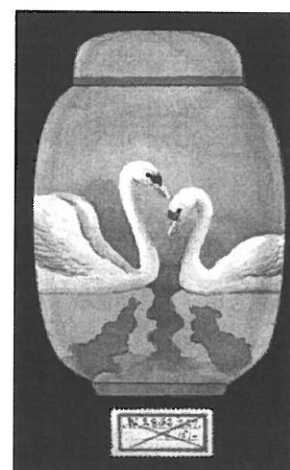
3178/275

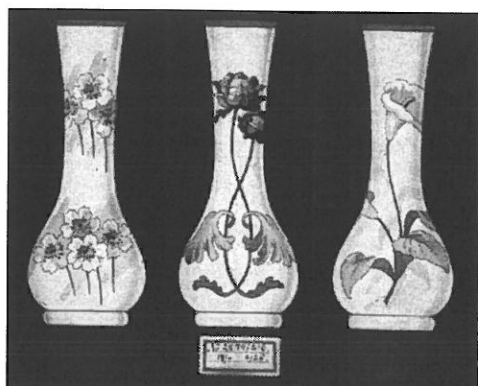
0412/322

2147/226

2862/227

2879/217

1534/372

